

Det besværlige nærdemokrati

I kommunalreformens slipstrøm er en bølge af initiativer til øget nærdemokrati og borgerinddragelse skyllet over landet. Lokalråd vokser frem med fuld opbakning fra de fleste kommunale politikere, men forude lurer farer, der kan true udviklingen af det lokale demokrati

Af Per Henrik Hansen

Tilsyneladende har nærdemokratiet fået en gevaldig vitaminindsprøjtning med kommunalreformen. Af angst for at små lokalsamfund skal drukne i de nye store enheder og af frygt for lange og fremmedgørende afstande mellem borgere og politikere, er der i stribet af sammenlagte kommuner landet over oprettet forskellige fora – lokalråd, landdistriktsråd, fællesråd og hvad der ellers findes af gode navne til gode initiativer – der skal fungere som lokalsamfundenes talerør over for kommunen.

Nogle steder er initiativet kommet fra borgerne, andre steder fra de kommunale politikere. Og under alle omstændigheder er initiativerne blevet opmuntret af KL, af den regeringsnedsatte Tænk tanken om Nærdemokrati, af Landdistrikternes Fællesråd, af indenrigsministeren og af andre fortalere for dialog og samtale i den kommunale hverdag.

Da jeg under researchen til min bog "Råd til nærdemokrati" (Turbine forlaget 2007) interviewede græsrodder, politikere og embedsmænd i fem kommuner, der på hver deres måde har taget store skridt i udviklingen af det lokale demokrati, var det da også slående, at opbakningen praktisk talt var entydig.

Stort set uden undtagelse bakker kommunalpolitikere – i hvert fald i Vejen, Hedensted, Thisted, Næstved og på Bornholm – op om de nye råd og andre organer, der skaber rammerne for dialog mellem kommunen og lokalsamfundenes borgere.

IDEALER OG PRAGMATISME

En stor del af opbakningen skyldes selvfølgelig, at troen på demokratiet og på værdien af samtale i gensidig respekt mellem parterne er rodfæstet her i landet gennem snart 160 år. Men også andre og mere pragmatiske motiver ligger bag politikernes applaus til græsrodsborgernes slutten sig sammen i råd, landsbylav og borgerforeninger. For ofte bliver det simpelthen lettere at være kommunal beslutningstager, når engagerede borgere melder sig på banen.

Det ses for eksempel, når en kommune som Vejen inddrager lokalrådene i planlægningen af den lokale kollektive trafik ud fra den betragtning, at det er borgerne, der har bedst føling med de lokale behov for, hvilken rute bussen skal køre fra A til B.

Eller når Hedensted Kommune spiller sammen med kommunens 25 lokalråd om planlægning og etablering af et stort net af gang- og cykelstier.

I begge tilfælde er der tale om, at demokratiske idealer og praktisk planlægning går op i en højere enhed, og at borgerne frivilligt stiller med viden og ressourcer, som det ville have kostet kommunen en mindre formue at købe hos et konsulentfirma.

Dertil kommer, at borgere, der oplever, at politikere lytter seriøst til dem, er mindre tilbøjelige til at organisere store protester mod upopulære beslutninger.

I mange af de nye kommuner kan man således i dag tale om glade hvedebrødsdage i forholdet mellem kommune og lokale råd.

KONFLIKTER FORUDE

Men man behøver ikke den store spåkoneeksamen for at forudse, at på et tidspunkt vil hvedebrødsdagene være ovre, og konflikter, frustrationer og knubbede ord vil i kortere eller længere perioder komme til at præge forholdet mellem kommunen og lokalrådene. En af detonatorerne til konflikterne vil være upopulære beslutninger om for eksempel skolelukninger, som politikerne føler sig nødsaget til at tage.

Den slags situationer vil stille særdeles store krav til politikernes evner til at kommunikere. Ikke blot skal de seriøst lytte til og fordomsfrit overveje borgernes indvendinger, de skal også på overbevisende måde vise, at dette er, hvad de gør, selv om de ender med at vedtage noget, som går en eller flere grupper af borgere imod. En anden fare for nærdemokratiets blomstring er slet og ret magelighed. Dels magelighed blandt borgere, som ikke orker eller gider engagere sig i lokalrådene; med den risiko at rådene enten sygner hen eller bliver domineret af ganske få og ikke repræsentative personer. Og dels kan faren for magelighed komme fra embedsmænd og politikere, som simpelthen finder det for besværligt at skulle tage borgerne og alle deres lokale organer med på råd, når beslutningsmaskinen sættes i gang.

En tredje risiko for det velfungerende nærdemokrati er, at et eller flere lokalråd bliver meget stærke på bekostning af byrådet eller andre lokalråd. Hvis lokale organer forsøger og får held til at øve så stor indflydelse, at det reelt sætter det repræsentative demokrati ud af kraft, for eksempel fordi politikerne bliver nervøse for den lokale stormvind, som lokalrådet kan piske op, er der ikke længere tale om nærdemokrati, men om junglelov.

Kort sagt er det let at finde argumenter for at sætte bremserne i over for alt det nærdemokratiske hurlumhej.

DET NØDVENDIGE BESVÆR

Men at følge de lette argumenter og sætte foden på bremsepe-

dalen vil være fatalt for både de demokratiske idealer, det danske samfund bygger på, for borgernes engagement i livet uden for egen parcelhushave og ikke mindst fatalt for embedsmændenes og politikernes bestræbelser på at lave den bedst mulige planlægning og træffe de bedst mulige beslutninger.

En opbremsning af angst for hvad den nærdemokratiske bølge kan føre med sig, vil føre til resignation og passivitet blandt de borgere, som ellers er motiverede til at blande sig i samfundslivet gennem de nye råd og fora.

Der er jo ikke meget sjov ved at bruge fritid, evner og energi på at gå ind i et arbejde til gavn for sit lokalsamfund, hvis man oplever, at beslutningstagerne på rådhuset egentlig helst er fri for, at man gør det, og at de kun med skepsis lytter til de ideer, forslag og meninger, der kommer fra aktive mennesker rundt omkring i kommunen.

Hvis det bliver udviklingen, vil en masse ressourcer og spændende muligheder gå tabt. Væk vil være de input fra indsigtfulde borgere, der kan øge kvaliteten af den kommunale planlægning. Væk vil drømmen være om et levende demokrati, hvor byrådet får et udfordrende og berigende med- og modspil fra en engageret lokal offentlighed. Og væk vil det lokale engagement være, som kan give energi og styrke til udvikling i mindre lokalsamfund, der ellers risikerer at sygne hen og stagnere, mens udviklingen bruser frem i den nærmeste større by.

Altså må der findes andre svar end bremsepedalen på de udfordringer og farer, der følger med tidens mange nærdemokratiske tiltag. Nye svar, som stimulerer borgernes lyst til at blande sig i deres lokalsamfunds ve og vel, samtidig med at farerne for magtforvriddning og lokalpolitisk junglelov demonteres.

Demokrati er per definition besværligt, og med nærdemokrati bliver besværlighederne meget nærværende. Men besværet er nødvendigt, hvis lokalt engagement, kommunal effektivitet og demokratiske idealer skal gå sammen i en frugtbar helhed. ♥

Per Henrik Hansen er journalist og har skrevet bogen "Råd til nærdemokrati – Borgerinddragelse gennem lokalråd, foreninger og landdistriktsråd" (Turbine forlaget, 2007, www.turbineforlaget.dk).